

De registratie van natte koeltorens

Quick-scan van de registratie van en het toezicht
op natte koeltorens

1	Samenvatting	3
2	Inleiding	5
2.1	Aanleiding	5
2.2	Doel	5
3	Uitvoering van het onderzoek	6
3.1	Steekproef gemeenten	6
3.2	Provincies	6
3.3	Randvoorwaarden van de quick-scan	7
4	Resultaten	8
4.1	Resultaten gemeenten	8
4.1.1	Resultaten gemeenten met meer dan 100.000 inwoners	9
4.1.2	Resultaten gemeenten met minder dan 100.000 inwoners	10
4.1.3	Resultaten provincies	10
4.1.4	Opmerkingen	10
5	Conclusies	12
5.1	Conclusies	12
5.2	Aanbevelingen	12
	Bijlage 1: Brief gemeenten	13
	Bijlage 2: Brief provincies	15
	Bijlage 3: Vragen gemeenten	16
	Bijlage 4: Lijst geïnterviewde gemeenten	17

1 Samenvatting

De minister van VROM heeft de gemeenten verzocht de natte koeltorens op hun grondgebied te registreren en toezicht op het beheer en onderhoud van de koeltorens uit te (gaan) oefenen. In dit rapport zijn de resultaten weergegeven van een quick-scan naar de mate waarin de gemeenten aan dit verzoek hebben voldaan. Aanleiding vormde een legionellose-uitbraak, veroorzaakt door een natte koeltoren in Amsterdam in de zomer van 2006, waarbij drie doden vielen.

Ook de provincies zijn, als bevoegd gezag, aangeschreven en op hun taak bij het toezicht op het beheer en onderhoud van natte koeltorens gewezen. Zij zijn daarom ook betrokken in het onderzoek.

Alle grote gemeenten (meer dan 100.000 inwoners) en een representatieve steekproef uit de middelgrote en kleine gemeenten (minder dan 100.000 inwoners) zijn door de VROM-Inspectie telefonisch benaderd met een korte vragenlijst over registratie van en toezicht op de natte koeltorens. Dit betrof in totaal 104 gemeenten. Aan alle provincies is de vraag voorgelegd of ze naar aanleiding van de brief actie hadden ondernomen. In onderstaande tabel zijn de belangrijkste resultaten van de quick-scan samengevat.

Tabel 1: *Overzicht registratie natte koeltorens door gemeenten en provincies*

Hebben gemeenten en provincies gehoor gegeven aan het verzoek van de minister om de natte koeltorens in kaart te brengen?						
	Aantal gemeenten >100.000	% van gemeenten >100.000	Aantal gemeenten <100.000 (uit steekproef van 80)	% van gemeenten <100.000:	Aantal provincies	% van provincies
Ja	14	56	64	80	7	58
Nee	11	44	16	20	5	42
Totaal	25	100	80	100	12	100

Van de grote gemeenten is 56% met de inventarisatie (en registratie) van natte koeltorens begonnen.

Van de groep middelgrote en kleine gemeenten is 80% met de inventarisatie (en registratie) gestart. Een groot deel (44%) van deze gemeenten heeft vastgesteld geen natte koeltorens op haar grondgebied te hebben.

Van de provincies hebben er zeven actie ondernomen met betrekking tot natte koeltorens, variërend van navraag binnen de organisatie tot een uitgebreide inventarisatie en instructie aan de medewerkers.

De overige provincies geven op dit moment geen prioriteit aan koeltorens of hebben afspraken gemaakt met de Arbeidsinspectie over het toezicht.

Van de grote gemeenten heeft 28% de registratie inmiddels afgerond. 40% van deze gemeenten verwacht de registratie pas na het 3^e kwartaal 2008 gereed te hebben. Van de grote gemeenten is 52% van plan om toezicht te gaan houden op de koeltorens of doet dat al. Bij de overige gemeenten is dat meestal nog niet bekend.

Van de groep middelgrote en kleine gemeenten heeft 64% de registratie afgerond; 20% verwacht de registratie pas na het 3^e kwartaal 2008 gereed te hebben. Van de middelgrote en kleine gemeenten is 35% van plan om

toezicht te gaan uitvoeren op de natte koeltorens of doet dat al. De overige gemeenten hebben (in de meeste gevallen) geen natte koeltorens of het is nog niet bekend.

De belangrijkste **conclusie** van deze quick-scan is dat de registratie van natte koeltorens op vrijwillige basis door de gemeenten op verzoek van de minister van VROM in het algemeen goed op gang is gekomen. Of dit leidt tot een betrouwbaar beeld van alle natte koeltorens in Nederland moet blijken uit de evaluatie van de registratie, welke vóór 1 januari 2010 voorzien is.

2 Inleiding

2.1 Aanleiding

In de zomer van 2006 vond een legionellose-uitbraak plaats in Amsterdam, die veroorzaakt werd door een slecht onderhouden natte koeltoren¹. Dit incident had ruim 30 zieken en 3 doden tot gevolg. De arbo-regelgeving bleek niet voldoende om de veiligheid voor de omgeving met betrekking tot Legionella te waarborgen. Daarom heeft de minister van VROM naar aanleiding van het incident alle gemeenten in juli 2007 per brief (bijlage 1) verzocht om op vrijwillige basis alle natte koeltorens op hun grondgebied te registreren. Verder verzocht de minister de gemeenten op beheer en onderhoud van de natte koeltorens toezicht te gaan uitoefenen.

In oktober 2007 werden ook de provincies per brief (bijlage 2) op hun taak gewezen, voor zover het natte koeltorens betreft, die op grond van de Wet milieubeheer onder provinciaal bevoegd gezag vallen.

De minister van VROM heeft de Tweede Kamer bij brief van 3 december (TK 2007-2008, 26 442, nr. 35) vervolgens toegezegd een quick-scan uit te voeren om te weten hoe het staat met de uitvoering van de registratie van natte koeltorens.

2.2 Doel

Doel van de quick-scan is in de eerste plaats om na te gaan in welke mate de gemeenten de registratie van natte koeltorens hebben opgepakt dan wel gerealiseerd en in hoeverre toezicht op beheer en onderhoud van de natte koeltorens wordt uitgeoefend.

Daarnaast heeft de quick-scan zich gericht op de *provincies*, om na te gaan of deze naar aanleiding van de brief van de minister de registratie en/of het toezicht op natte koeltorens hebben opgepakt.

¹ Koeltorens worden gebruikt om overtollige warmte uit productieprocessen en gebouwen af te voeren. Bij natte koeltorens vindt de koeling plaats door verneveling van water. Daardoor vormen deze installaties een risico voor het verspreiden van legionellabacteriën naar de omgeving.

3 Uitvoering van het onderzoek

3.1 Steekproef gemeenten

De gemeenten zijn onderverdeeld in grote gemeenten (meer dan 100.000 inwoners) en middelgrote en kleine gemeenten (minder dan 100.000 inwoners). De groep > 100.000 inwoners (totaal 25 gemeenten) is in zijn geheel bij het onderzoek betrokken en uit de groep < 100.000 inwoners is een generaliseerbare steekproef (totaal 80 gemeenten) genomen².

Aan de gemeenten zijn telefonisch de volgende vragen voorgelegd, elk met verschillende keuzemogelijkheden voor de beantwoording (zie bijlage 3):

1. Is inventarisatie (en registratie) van natte koeltorens reeds gestart?
2. Welke dienst voert de registratie uit?
3. Wanneer is de registratie afgerond?
4. Gaat u de registratie actueel houden?
5. Gaat er toezicht op de natte koeltorens worden gehouden?
6. Welke dienst gaat het toezicht uitvoeren?

De interviews zijn afgenomen door de VROM-Inspectie in Noord-West, waarbij gebruik gemaakt is van contactpersonen die door de verschillende inspectieregio's zijn aangeleverd. Het bleek desondanks vaak lastig om de verantwoordelijke persoon bij de gemeente te vinden. Dit gold ook voor de provincies.

3.2 Provincies

De provincies hebben eveneens een brief van de minister ontvangen (zie bijlage 2), waarin de aandacht wordt gevraagd voor de preventieve aanpak van natte koeltorens. De provincies zijn namelijk in een beperkt aantal gevallen toezichthouder voor de Wet milieubeheer van inrichtingen die over natte koeltorens beschikken. Volledigheidshalve zijn daarom ook alle provincies bij het onderzoek betrokken.

De volgende drie vragen zijn aan de provincies voorgelegd:

1. Is de brief van de minister bij de verantwoordelijke afdeling terechtgekomen?
2. Heeft de provincie naar aanleiding van de brief actie ondernomen?
3. Zo ja, welke?

² De uitkomsten van de steekproef kunnen, met inachtneming van een tweezijdige foutmarge van 10% bij een betrouwbaarheidsniveau van 95%, generiek verklaard worden voor de stand van zaken rond de registratie van natte koeltorens bij de middelgrote en kleine Nederlandse gemeenten.

3.3 Randvoorwaarden van de quick-scan

Tijdens het Algemeen Overleg Legionella in de Tweede Kamer eind 2007 is toegezegd dat in het voorjaar van 2008 een onderzoek (quick-scan) uitgevoerd zou worden om te weten hoe het staat met de uitvoering van de registratie.

Gekozen is voor uitvoering in eigen beheer met een strakke planning door een beperkt aantal interviewers. Het accent bij de interviews met de gemeenten lag op de vraag of ze de inventarisatie en registratie ter hand hadden genomen en of ze van plan waren om toezicht uit te oefenen. Terzijde is gevraagd op welke wijze de registratie is verricht. Er is door de VROM-Inspectie geen check gedaan op de aantallen die door gemeenten genoemd zijn. Kwalitatieve uitspraken (kwaliteit van de inventarisatie, mate van toezicht) vallen buiten het terrein van dit onderzoek.

4 Resultaten

4.1 Resultaten gemeenten

De gemeenten met meer dan 100.000 inwoners respectievelijk met minder dan 100.000 inwoners zijn beschouwd als twee afzonderlijke doelgroepen. Van de groep >100.000 zijn alle gemeenten geïnterviewd en uit de groep < 100.000 is een representatieve steekproef van 80 gemeenten getrokken. De resultaten van beide groepen worden hieronder weergegeven.

Tabel 2: Overzicht resultaten gemeenten

Antwoord	Aantal gemeenten >100.000	% van gemeenten >100.000	Aantal gemeenten <100.000 (uit steekproef van 80)	% van gemeenten <100.000
Vraag 1: Is de inventarisatie (en registratie) reeds gestart?				
Ja, registratie	13	52	27	34
Ja, geen koeltorens *)	1	4	37	46
Nee, nog niet	10	40	16	20
Nee, gebeurt ook niet	1	4	0	0
Totaal Ja	14	56	64	80
Totaal Nee	11	44	16	20
Totaal	25	100	80	100
Vraag 2: Welke dienst voert de registratie uit?				
Bouw- en Woningtoezicht	0	0	2	3
GGD	1	4	1	1
Milieudienst	7	28	14	18
Anders	14	56	20	25
Onbekend	3	12	43	54
Totaal	25	100	80	100

*) Deze gemeenten zijn bij vraag 3 opgenomen onder de categorie "Reeds klaar". De vervolgvragen zijn verder niet meegenomen en het antwoord is geregistreerd onder "Onbekend".

Antwoord	Aantal gemeenten >100.000	% van gemeenten >100.000	Aantal gemeenten <100.000 (uit steekproef van 80)	% van gemeenten <100.000
Vraag 3: Wanneer is de registratie afgerond?				
Reeds klaar	7	28	51	64
2 ^e kwartaal 2008	2	8	4	5
3 ^e kwartaal 2008	4	16	3	4
Later	10	40	16	20
Onbekend	2	8	6	8
Totaal	25	100	80	100
Vraag 4: Gaat u de registratie actueel houden?				
Ja	13	52	32	40
Is nog niet beslist	8	32	5	6
Onbekend	4	16	43	54
Totaal	25	100	80	100
Vraag 5: Gaat er toezicht op natte koeltorens worden gehouden?				
Ja, gebeurt al	6	24	13	16
Ja, wordt aan gewerkt	4	16	2	3
Ja, dat (beleids-)voornemen is er	3	12	13	16
Onbekend	12	48	52	65
Totaal	25	100	80	100
Vraag 6: Welke dienst gaat het toezicht uitvoeren?				
Bouw- en Woningtoezicht	0	0	1	1
Milieudienst	6	24	15	19
Anders	10	40	13	16
Onbekend	9	36	51	64
Totaal	25	100	80	100

4.1.1 Resultaten gemeenten met meer dan 100.000 inwoners

Van de gemeenten met meer dan 100.000 inwoners is 56% met de inventarisatie (en registratie) van natte koeltorens gestart. In de meeste gevallen is hiermee in de zomer of het najaar van 2007 een start gemaakt. Enkele gemeenten waren al eerder (2006 of voorjaar 2007) met de registratie begonnen. Van de gemeenten die gestart zijn heeft één gemeente vastgesteld dat alleen droge koeltorens aanwezig zijn (antwoord: "Ja geen koeltorens"). 40% van de gemeenten is nog niet begonnen met de registratie, maar is dit wel van plan. Eén gemeente heeft aangegeven geen prioriteit toe te kennen aan de registratie.

De registratie is bij 28% van alle grote gemeenten reeds afgerond. Het merendeel van de gemeenten (40%) verwacht echter pas na het 3e kwartaal van dit jaar gereed te zijn (dit kan ook in 2009 of later zijn). De registratie wordt bij meer dan 80% van de grote gemeenten uitgevoerd door een afdeling die zich met milieu of toezicht bezighoudt (antwoord "Anders") of door een al dan niet gemeenschappelijke milieudienst. Bij één grote gemeente heeft de GGD de registratie uitgevoerd. Bij enkele andere grote gemeenten is de GGD wel betrokken bij de registratie, bijvoorbeeld door het aanleveren van gegevens.

Van de grote gemeenten is 52% van plan om de registratie actueel te gaan houden. Bij de overige gemeenten is dat nog niet beslist of onbekend.

52% van de grote gemeenten is van plan om toezicht te gaan houden op de natte koeltorens of doet dat reeds. Bij de overige gemeenten is dat nog niet bekend (en in één geval niet van toepassing). Dit toezicht wordt dan meestal uitgeoefend door een al dan niet gemeenschappelijke milieudienst of de afdeling Milieu of Handhaving. Opmerkelijk is dat twee grote gemeenten aangaven nog niet met de registratie te zijn gestart, maar al wel toezicht op de koeltorens houden.

4.1.2 Resultaten gemeenten met minder dan 100.000 inwoners

Van de gemeenten met minder dan 100.000 inwoners is 80% met de inventarisatie (en registratie) gestart. 64% van deze gemeenten heeft de registratie inmiddels afgerond en 20% verwacht na het 3^e kwartaal van 2008 gereed te zijn. 20% van de middelgrote en kleine gemeenten is nog niet met de registratie begonnen.

De registratie wordt bij de middelgrote en kleine gemeenten in 43% van de gevallen uitgevoerd door een afdeling die zich met milieu of toezicht bezighoudt of door een gemeenschappelijke milieudienst.

Van de gemeenten met minder dan 100.000 inwoners is 40% van plan de registratie actueel te houden. Dit geldt voor alle middelgrote en kleine gemeenten die met de registratie zijn gestart (of deze reeds afgerond hebben). Bij de gemeenten die geen natte koeltorens hebben gevonden is deze vraag niet meegenomen en het antwoord dus onbekend.

35% van de groep middelgrote en kleine gemeenten is van plan om toezicht te gaan houden op de natte koeltorens of doet dat al. Bij de overige gemeenten is dat nog niet bekend. Bij de gemeenten die geen natte koeltorens hebben gevonden is deze vraag niet meegenomen en het antwoord dus onbekend.

Toezicht (indien bekend) door een gemeenschappelijke milieudienst uitgevoerd, door een afdeling Milieu of Handhaving en in een enkel geval door de afdeling Bouw- en woningtoezicht.

4.1.3 Resultaten provincies

Eén van de twaalf bevraagde provincies gaf aan de brief van de minister niet ontvangen te hebben. Overigens neemt deze provincie bij toezicht wel natte koeltorens mee.

Zeven van de twaalf provincies hebben actie ondernomen met betrekking tot natte koeltorens. Eén provincie heeft er een project van gemaakt, inventariseert actief natte koeltorens en geeft instructie aan de medewerkers. Een andere provincie is begonnen met het controleren van de bedrijven die over natte koeltorens beschikken (voor zover ze niet door de Arbeidsinspectie zijn bezocht). Ook is er een quick-scan uitgevoerd om na te gaan hoeveel provinciale inrichtingen natte koeltorens hebben (slechts enkele) en is vervolgens op grond van een risico-inventarisatie besloten in 2008 geen prioriteit aan dit onderwerp te geven.

De provincies die aangaven geen actie te hebben ondernomen naar aanleiding van de brief geven (vooralsnog) geen prioriteit aan natte koeltorens. Een enkele provincie heeft afspraken gemaakt met de Arbeidsinspectie om deze het toezicht te laten uitvoeren.

4.1.4 Opmerkingen

- Behalve één provincie waren ook enkele gemeenten niet bekend met de brief van de minister. In die gevallen is de brief met bijlagen alsnog door de VROM-Inspectie (per mail) verstuurd. Die gemeenten gaven aan er alsnog mee aan de slag te gaan of geen koeltorens op hun grondgebied te hebben.
- In de brief van de minister aan de gemeenten zijn deze verzocht alle natte koeltorens te registreren, omdat de gemeente in de meeste gevallen toezichthouder is. Het is mogelijk dat gemeenten zich beperkt hebben tot koeltorens bij inrichtingen/gebouwen waarvan zij zelf bevoegd gezag zijn. Zo kunnen natte koeltorens, die onder het bevoegd gezag van de provincie vallen buiten beeld gebleven zijn.
- De wijze waarop de inventarisatie is of wordt aangepakt verschilt sterk per gemeente. Eén grote gemeente heeft de inventarisatie systematisch aangepakt door eerst op basis van de gebruiksvergunning potentiële locaties met een koeltoren te bepalen en deze vervolgens met behulp van Google Earth verder in te kaderen. Bij een andere grote gemeente heeft de GGD eerst brieven

naar potentiële locaties gestuurd en uiteindelijk bij koeltorens controles uitgevoerd en monsters genomen. In andere gevallen is er bijvoorbeeld navraag gedaan binnen de eigen organisatie.

- De verwachting was dat bij veel gemeenten de GGD de registratie zou gaan uitvoeren. Dit blijkt echter bij enkele van de onderzochte gemeenten (één grote en één van de middelgrote en kleine gemeenten) het geval te zijn.
- Veel gemeenten bleken niet in het bezit te zijn van de door het Landelijk Centrum Hygiëne en Veiligheid (LCHV) uitgebrachte handleiding :”Procedure koeltoreninventarisatie en -registratie voor gemeenten” van oktober 2007 (te vinden op www.ggdkennisnet.nl). In deze bruikbare handleiding wordt beschreven hoe de gemeenten met minder respectievelijk meer dan 100.000 inwoners de registratie kunnen aanpakken. Naar aanleiding van sommige interviews met gemeenten is dit rapport door de VROM-Inspectie alsnog (digitaal) toegestuurd. Enkele gemeenten hebben gezegd niet te weten hoe ze de registratie moesten aanpakken.
- Enkele gemeenten hebben aangegeven de registratie van natte koeltorens bij regulier toezicht in het kader van de Wet milieubeheer mee te nemen. Dit kan ertoe leiden dat de afronding van de registratie nog enkele jaren gaat duren.

5 Conclusies

De belangrijkste **conclusie** is dat de registratie van natte koeltorens op vrijwillige basis door de gemeenten op verzoek van de minister van VROM in het algemeen goed op gang is gekomen. Of dit leidt tot een betrouwbaar beeld van alle natte koeltorens in Nederland moet blijken uit de evaluatie van de registratie, welke vóór 1 januari 2010 voorzien is.

5.1 Conclusies

- Meer dan de helft (56%) van de gemeenten met meer dan 100.000 inwoners is met de registratie van natte koeltorens begonnen. 28% van deze gemeenten is er al mee klaar. Bijna alle grote gemeenten die nog niet begonnen zijn, zijn van plan de registratie uit te voeren. Eén grote gemeente geeft aan geen prioriteit toe te kennen aan de registratie van natte koeltorens.
- Bijna de helft van de grote gemeenten (één daarvan heeft aangegeven op dit moment geen natte koeltorens te hebben) weet nog niet of ze toezicht gaat uitoefenen op de natte koeltorens.
- 80% van de gemeenten met minder dan 100.000 inwoners is reeds met de registratie begonnen. Van de middelgrote en kleine gemeenten is 64% al klaar met de registratie. De middelgrote en kleine gemeenten die nog niet zijn begonnen (20%) zijn wel allemaal van plan om de registratie uit te voeren.
- Zeven provincies hebben actie ondernomen naar aanleiding van de brief van de minister. De overige provincies geven op dit moment geen prioriteit aan natte koeltorens of hebben afspraken gemaakt met de Arbeidsinspectie over het toezicht.

5.2 Aanbevelingen

- Zorg ervoor dat de gemeenten nog beter geïnformeerd zijn over natte koeltorens en de wijze waarop deze geregistreerd kunnen worden. De eerder genoemde handleiding van het LCHV: "Procedure koeltoreneninventarisatie en -registratie voor gemeenten" kan wellicht (opnieuw) via de VNG onder de aandacht van de gemeenten gebracht worden.
- Breng daarnaast het belang van het actueel houden van de registratie en het toezicht op de natte koeltorens (nogmaals) onder de aandacht van de gemeenten en provincies.
- De gemeenten kunnen op basis van het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer (Activiteitenbesluit) maatwerkvoorschriften opnemen voor het beheersen van de risico's van natte koeltorens. Een aantal gemeenten is daar ook al mee bezig en zou als voorbeeld kunnen dienen voor andere gemeenten.

Bijlage 1: Brief gemeenten

Aan de Colleges van
Burgemeester en Wethouders

Registratie van en toezicht op natte koeltorens in verband met het voorkomen van legionella-uitbraken

Datum Kenmerk
 BWL/2007072364

Geacht College,

Gaarne vraag ik uw aandacht voor de preventieve aanpak van legionella in zogenoemde natte koeltorens in het kader van uw toezichthoudende rol vanuit de Wet milieubeheer. Mogelijk heeft u van uw GGD recent al een brief ontvangen over de registratie van en het toezicht op natte koeltorens. Onderhavige brief is dan te beschouwen als een aanvulling hierop.

Een koeltoren zorgt voor afkoeling van een gebouw dan wel van een industrieel proces. Sommige koeltorens gebruiken hiervoor lucht (droge koeltorens) andere typen gebruiken water (natte koeltorens). Natte koeltorens verspreiden kleine waterdruppels in de omgevingslucht, die - bij tekortschietend beheer en onderhoud - legionellabacteriën kunnen bevatten die bij inademing kunnen leiden tot legionellose. Koeltorens in de woonomgeving zijn vaak te vinden op daken van de grotere kantoorgebouwen en zorginstellingen. Daarnaast zijn koeltorens op bedrijventerreinen aanwezig.

In de zomer van 2006 heeft in Amsterdam een grootschalige legionellabesmetting plaatsgevonden die veroorzaakt werd door een slecht onderhouden natte koeltoren die werd gebruikt voor de luchtbehandeling in een bedrijfscomplex. Er werden in de omgeving van de koeltoren ongeveer dertig mensen ziek waarvan er drie overleden.

Naar aanleiding van dit incident acht ik het nodig dat een lijst van natte koeltorens wordt opgesteld en dat op het beheer en onderhoud van natte koeltorens toezicht wordt gehouden. Ik vraag uw gemeente dit op te pakken. Ter toelichting hierop het volgende.

Op de legionellarisico's van koeltorens is de arbeidsomstandighedenwetgeving (toezichthouder Arbeidsinspectie) van toepassing voor zover werknemers aan die risico's zijn blootgesteld. Door de Ministeries van VROM, VWS en SZW is echter vastgesteld dat met enkel de arbeidsomstandigheden-wetgeving de veiligheid van de omgeving onvoldoende is geborgd.

Vastgesteld is dat de Wet milieubeheer (Wm) mede van toepassing is op risico's voor de omgeving die het gevolg kunnen zijn van het in gebruik hebben van natte koeltorens. De Wm biedt de gemeente de mogelijkheid

om eisen te stellen aan natte koeltorens om het risico voor de omgeving te voorkomen dan wel zo veel mogelijk te beperken. Een en ander is nader uitgewerkt in bijgevoegde brief, die op 17 april 2007 naar de Tweede Kamer is gezonden (bijlage).

Omdat de gemeente in veruit de meeste gevallen toezichthouder is, wil ik u verzoeken zo spoedig als mogelijk alle natte koeltorens te registreren. Een goede registratie van natte koeltorens is tevens van groot belang voor een snelle opsporing door gemeenten van de besmettingsbron bij een uitbraak die vermoedelijk is veroorzaakt door een natte koeltoren. Op basis van de Infectieziektewet is het de taak van de gemeente om dergelijke besmettingsbronnen op te sporen.

U kunt natte koeltorens registreren door hiertoe opdracht te verlenen aan de gemeentelijke milieudienst en/of de GGD. Tevens is het raadzaam bedrijven aan te schrijven met het verzoek om (vrijwillig) melding te doen van de aanwezigheid van koeltorens en van servicecontracten.

In verband met de gezondheidsrisico's die natte koeltorens voor de omgeving met zich mee kunnen brengen, dring ik erop aan dat gemeenten toezicht gaan uitoefenen op alle binnen hun grenzen aanwezige natte koeltorens. Met name in geval van hoge zomertemperaturen is registratie en toezicht van groot belang. Indien u van de optie om zelf toezicht te houden gebruik wilt maken, is het aan u zelf om te bepalen welke instelling u daarvoor de opdracht geeft.

Het is overigens niet de bedoeling de registratie verplicht bij u op te leggen. Desondanks vertrouw ik nu natuurlijk op uw medewerking om de gezondheidsrisico's die natte koeltorens met zich mee kunnen brengen te beperken. Uiteraard zouden ook bedrijven hun verantwoordelijkheid moeten nemen via een actieve melding van koeltorens. Indien blijkt dat registratie op vrijwillige basis onvoldoende van de grond komt, zal gekeken worden naar de noodzaak van verplichte registratie.

Voor de verdere uitvoering kan uw milieudienst en/of de GGD u ondersteunen, reden waarom ik ook aan hen een afschrift van deze brief zend.

De minister van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,

J.M. Cramer

Bijlage 2: Brief provincies

Aan de Colleges van
Gedeputeerde Staten

Registratie van en toezicht op natte koeltorens in verband met het voorkomen van legionella-uitbraken

Datum	Kenmerk
4 oktober 2007	BWL/2007096033

Geacht College,

Gezien het feit dat de provincie in een aantal situaties toezichthouder is voor de Wet milieubeheer, vraag ik voor die situaties uw aandacht voor de preventieve aanpak van legionella in zogenaamde natte koeltorens.

Zoals in de zomer van 2006 in Amsterdam is gebleken, kan een grootschalige legionellabesmetting plaatsvinden indien een natte koeltoren slecht wordt onderhouden. Om dergelijke uitbraken zoveel mogelijk te voorkomen acht ik het nodig dat een lijst van natte koeltorens wordt opgesteld en dat er toezicht op beheer en onderhoud wordt uitgeoefend.

De provincie heeft hier een taak, voor zover de natte koeltorens:

- onderdeel uitmaken van inrichtingen die op grond van de Wet milieubeheer onder provinciaal toezicht vallen en
- niet zijn gereguleerd op basis van de arbeidsomstandighedenwetgeving (omdat er geen werknemers aan de risico's zijn blootgesteld).

Bij twijfel over toepasselijkheid van het tweede criterium kunt u contact opnemen met de Arbeidsinspectie.

Voor een nadere toelichting op natte koeltorens, de regelgeving en de noodzaak van registratie en toezicht verwijs ik u kortheidshalve naar bijgaande brieven aan de Colleges van Burgemeesters en Wethouders en aan de Tweede Kamer.

Hoogachtend,
De minister van Ruimte en Milieu,
voor deze:
De directeur Bodem, Water, Landelijk gebied,

dr. C.M. Plug

Bijlage 3: Vragen gemeenten

Vragen gemeenten

1. Is de inventarisatie (en registratie) van natte koeltorens reeds gestart?
 - Ja, registratie sinds...
 - Ja, er zijn geen koeltorens
 - Nee, nog niet
 - Nee, gaan we ook niet doen
2. Welke dienst voert de registratie uit?
 - Bouw- en woningtoezicht
 - GGD
 - Milieudienst
 - Anders
 - Onbekend
3. Wanneer is de registratie afgerond?
 - Reeds klaar
 - 2^e kwartaal 2008
 - 3^e kwartaal 2008
 - Later
 - Onbekend
4. Gaat u de registratie actueel houden?
 - Ja
 - Is nog niet beslist
 - Onbekend
5. Gaat er toezicht op de natte koeltorens worden gehouden?
 - Ja, gebeurt al
 - Ja, wordt aan gewerkt, verwachte startdatum ...
 - Ja dat (beleids)voornemen is er
 - Anders
 - Onbekend
6. Welke dienst gaat het toezicht uitvoeren?
 - Milieudienst
 - Bouw- en woningtoezicht
 - Anders
 - Onbekend

Bijlage 4: Lijst geïnterviewde gemeenten

Gemeenten met > 100.000 inwoners

Gemeente Almere	Gemeente Eindhoven	Gemeente Rotterdam
Gemeente Amersfoort	Gemeente Emmen	Gemeente S-Hertogenbosch
Gemeente Amsterdam	Gemeente Enschede	Gemeente Tilburg
Gemeente Apeldoorn	Gemeente Groningen	Gemeente Utrecht
Gemeente Arnhem	Gemeente Haarlem	Gemeente Zaanstad
Gemeente Breda	Gemeente Haarlemmermeer	Gemeente Zoetermeer
Gemeente Den Haag	Gemeente Leiden	Gemeente Zwolle
Gemeente Dordrecht	Gemeente Maastricht	
Gemeente Ede	Gemeente Nijmegen	

Gemeenten met < 100.000 inwoners

Gemeente Aa en Hunze	Gemeente Hattem	Gemeente Ommen
Gemeente Abcoude	Gemeente Heeze-Leende	Gemeente Oostflakkee
Gemeente Alkemade	Gemeente Heiloo	Gemeente Overbetuwe
Gemeente Alkmaar	Gemeente Hillegom	Gemeente Raalte
Gemeente Almelo	Gemeente Hof van Twente	Gemeente Reusel-De Mierden
Gemeente Alphen aan den Rijn	Gemeente Hoogezand-Sappemeer	Gemeente Rheden
Gemeente Ameland	Gemeente Katwijk	Gemeente Roermond
Gemeente Assen	Gemeente Kessel	Gemeente Schinnen
Gemeente Asten	Gemeente Koggenland	Gemeente Sevenum
Gemeente Beesel	Gemeente Kollumerland en	Gemeente Sittard-Geleen
Gemeente Bennebroek		Gemeente Skarsterlân
Gemeente Bergambacht	Gemeente Laarbeek	Gemeente Sliedrecht
Gemeente Bergen (Lb)	Gemeente Landerd	Gemeente Steenwijkerland
Gemeente Binnenmaas	Gemeente Landgraaf	Gemeente Strijen
Gemeente Bolsward	Gemeente Landsmeer	Gemeente Terschelling
Gemeente Brummen	Gemeente Leeuwarderadeel	Gemeente Texel
Gemeente Capelle aan den IJssel	Gemeente Lith	Gemeente Tubbergen
Gemeente Coevorden	Gemeente Littenseradiel	Gemeente Vaals
Gemeente Cromstrijen	Gemeente Maarssen	Gemeente Veghel
Gemeente Culemborg	Gemeente Maasdonk	Gemeente Voorst
Gemeente Delft	Gemeente Mook en Middelaar	Gemeente Werkendam
Gemeente Doetinchem	Gemeente Nieuw-Lekkerland	Gemeente Westvoorne
Gemeente Dongeradeel	Gemeente Noord-Beveland	Gemeente Wierden
Gemeente Edam-Volendam	Gemeente Nuenen, Gerwen en	Gemeente Wijchen
Gemeente Giessenlanden		Gemeente Woensdrecht
Gemeente Goedereede	Gemeente Nuth	Gemeente Zevenaar
Gemeente Grootegast	Gemeente Oegstgeest	
Gemeente Halderberge	Gemeente Oisterwijk	